Nr 60.

Ankom till riksdagens kansli den 14 maj 1934 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillsättning av prästerliga tjänster ävensom i ämnet väckta motioner.

Genom en den 23 februari 1934 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 154, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat, nedan intaget förslag till lag om tillsättning av prästerliga tjänster.

I samband härmed har utskottet förehaft följande inom riksdagen väckta motioner, nämligen motionen i första kammaren nr 323 av herrar *Sandegård* och *Gustaf Tamm* samt motionerna i andra kammaren nr 570 av herr *Hansson* i Vännäsby m. fl., nr 578 av herr andre vice talmannen *Magnusson* m. fl., nr 579 och 580 av herr *Pehrsson* i Göteborg och nr 588 av herr *Olsson* i Mora m. fl.

De yrkanden, som framställts i motionerna, redovisas i utskottets framställning under II och III här nedan.

I. Inledning.

Enligt nu gällande lag den 9 december 1910 angående tillsättning av prästerliga tjänster skall vid uppkommen ledighet vederbörande domkapitel bland behöriga sökande uppföra tre på förslag. Sedan dessa provpredikat, äger församlingen anställa val mellan dem. Den av de tre, som då erhåller de flesta rösterna, skall av domkapitlet förses med fullmakt å tjänsten. Emellertid kan församlingen, när det gäller kyrkoherdetjänst, å den s. k. frågodagen kalla fjärde provpredikant, såvida en viss majoritet härför vinnes. Därest vissa förutsättningar äro uppfyllda, skall domkapitlet uppföra jämväl fjärde provpredikanten å förslaget. Har fjärde provpredikant vid valet varit under omröstning, skall tjänsten tillsättas av Konungen. Härvid gälla följande bestämmelser: Har någon av de fyra å förslaget uppförda erhållit mer än hälften av de avgivna rösterna och har minst en femtedel av samtliga i den justerade vallängden upptagna röstberättigade deltagit i omröstningen, äger Konungen att till tjänsten utnämna en av de å förslaget upp-

förda. I annan händelse äger Konungen att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock någon till tjänsten behörig präst, som anmält sig såsom extra sökande.

Denna i 1910 års prästvalslag stadgade ordning för tillsättning av prästerliga tjänster har från prästerligt håll varit föremål för anmärkningar, enär den icke ansetts uppfylla de krav på en någorlunda rättvis befordran efter förtjänst och skicklighet, vilka prästerskapet ansett sig skäligen böra framställa. Fråga om en vittgående reformering av det prästerliga befordringssättet förelåg sålunda till behandling vid kyrkomötena åren 1920, 1925, 1926 och 1929.

1920 års kyrkomöte anhöll i särskilda skrivelser till Kungl. Maj:t *dels* om åtgärder för erforderliga ändringar i prästvalslagen i syfte att vid val till kyrkoherdetjänst, där fjärde provpredikant ej varit under omröstning, domkapitlets skyldighet att utfärda fullmakt skulle inskränkas till det fall, att någon av de å förslaget uppförda erhållit mer än hälften av de avgivna rösterna samt tillika minst en femtedel av samtliga i den justerade vallängden upptagna röstberättigade deltagit i omröstningen, men att eljest Konungen skulle äga att utnämna inom förslaget, *dels ock* om vidtagande av åtgärder för sådan ändring av prästvalslagen, att villkoren för att prästman skulle anses vara å frågodag kallad till fjärde provpredikant skärptes.

Vid 1925 års kyrkomöte framfördes i särskilda motioner av kontraktsprosten Gunnar Ekström och kontraktsprosten L. Tofft två förslag om ändring av prästvalslagens bestämmelser rörande kyrkoherdebefattnings tillsättande, vilka båda förslag av kyrkolagsutskottet sammanfördes under benämningen Ekström-Toffts linje. Vidare framfördes vid samma kyrkomöte i särskilda motioner av prosten E. Leufvén och biskopen Viktor Rundgren m. fl. två förslag om reformering av det prästerliga befordringssättet, vilka sistnämnda båda förslag av kyrkolagsutskottet sammanfördes under benämningen Leufvén-Rundgrens linje.

Den *Ekström-Tofftska linjen* bygger på det nuvarande systemets grund men uppställer såsom villkor för att valutslaget skall vara bindande, att vederbörande prästman erhållit på visst sätt kvalificerad majoritet. För att val av kyrkoherde eller kallande av fjärde provpredikant skall vara avgörande, fordras sålunda, att den valde erhållit en viss kvotdel av samtliga avgivna röster och i förhållande till den honom i röstetal närmast stående fått på visst sätt kvalificerad majoritet, samt att i valet deltagit viss kvotdel eller visst antal av de röstberättigade. Därest icke samtliga dessa förutsättningar föreligga, övergår utnämningsrätten till högre myndighet — Konungen eller biskopen med domkapitlet — vilken vid utnämningen icke skall vara bunden till förslaget.

Det för den *Leufvén-Rundgrenska linjen* utmärkande ligger däri, att, medan såsom regel de prästerliga befattningarna skola tillsättas i den ordning, som för närvarande gäller, kyrkoherdetjänsterna i vissa fall skola till-

sättas av kyrkostyrelsen, utan att något församlingsval därvid föregått. Omförmälda av prosten Leufvén och biskopen Rundgren m. fl. framförda förslag om reformering av det prästerliga befordringssättet gingo sålunda båda ut på, att var tredje gång en kyrkoherdetjänst bleve ledig, densamma skulle utan prov och val efter ansökan tillsättas av Konungen på förslag av domkapitlet.

1925 års kyrkomöte — som i huvudsak anslöt sig till den Ekström-Tofftska linjen — beslöt att hos Kungl. Maj:t *dels* framhålla sin bestämda övertygelse om det trängande behovet av åtgärders vidtagande för ändrade bestämmelser om tillsättning av kyrkoherdebefattning *dels ock* anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga erforderliga åtgärder för en reformering av bestämmelserna för tillsättande av kyrkoherdebeställning i den riktning, som innefattades i den Ekström-Tofftska linjen.

Frågan om en reformering av det prästerliga befordringssättet framfördes sedermera ånyo genom särskilda motioner vid 1926 års kyrkomöte. Kyrkolagsutskottet, till vars behandling motionerna hänvisades, framhöll önskvärdheten av, att prästvalsfrågan med det snaraste fördes fram till sin lösning. Då emellertid kyrkomötet så sent som år 1925 gjort framställning därom hos Kungl. Maj:t och denna framställning vore beroende på Kungl. Maj:ts prövning, syntes det utskottet icke vara nödigt eller lämpligt, att kyrkomötet förnyade sin år 1925 gjorda hemställan. Utskottet, som sade sig hysa den varma förhoppningen, att Kungl. Maj:t inom kort tid därefter skulle komma att föreslå sådana ändringar i gällande prästvalslag, varom 1925 års kyrkomöte hemställt, föreslog därefter kyrkomötet, att de vid kyrkomötet väckta motionerna icke skulle till någon kyrkomötets åtgärd föranleda. Denna utskottets hemställan blev av kyrkomötet bifallen.

Vid 1929 års kyrkomöte återupptogs frågan om ändrad lagstiftning å förevarande område. I en vid nämnda kyrkomöte väckt motion framfördes sålunda ett förslag i ämnet av i huvudsak samma innebörd som Leufvén-Rundgrens linje.

I anledning av denna motion hemställde kyrkomötet i skrivelse till Kungl. Maj:t den 28 oktober 1929, att en allsidig utredning — med beaktande av de olika inom kyrkomötet i denna fråga framkomna förslagen — måtte verkställas rörande revision av nu gällande lag angående tillsättning av prästerliga tjänster, i syfte att, vid sidan av församlingarnas berättigade anspråk på inflytande vid prästerliga befattningars tillsättande, jämväl *dels* prästerskapets krav på rättvis befordran *dels ock* kyrkans intresse av att vid tillsättande av krävande tjänster de därför lämpligaste krafter komme i åtanke måtte bättre än vid nu gällande ordning kunna tillgodoses, samt att Kungl. Maj:t därefter måtte för kyrkomötet framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Förutom från kyrkomötets sida har frågan om en reformering av det prästerliga befordringssättet gjorts till föremål för framställningar till Kungl. Maj:t jämväl från vissa prästmöten.

De framställningar och förslag, för vilka nu i korthet redogjorts, hava samtliga åsyftat en mer eller mindre väsentlig omgestaltning av de grunder, enligt vilka bestämmanderätten vid prästerliga tjänsters tillsättande för närvarande är fördelad mellan kyrkostyrelsen och församlingarna. Emellertid hava därjämte framställningar om ändringar i åtskilliga andra hänseenden av prästvalslagen gjorts såväl från riksdagens som från kyrkomötets sida. I detta sammanhang må erinras om riksdagens skrivelse den 12 maj 1922 angående sådan ändring i prästvalslagen, att, där vid tillsättande av kyrkoherde, sedan ansökningstiden utgått, endast en behörig sökande funnes och fjärde provpredikant ej kallats, valförrättning icke måtte förekomma, kyrkomötets skrivelse den 30 oktober 1926 angående ändrade bestämmelser rörande rätten till fullmaktsröstning vid prästval i landsförsamling, kyrkomötets skrivelse den 2 november 1926 angående utvidgad befordringsrätt för vissa i utlandet verksamma prästmän samt kyrkomötets skrivelser den 23 november 1920 och den 28 oktober 1926 med anhållan om åtgärders vidtagande för beredande av reseersättning och dagtraktamente åt kontraktsproster m. fl. för inställelse vid frågodagsförrättningar och prästval.

Den 24 maj 1930 tillkallade dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet, i enlighet med Kungl. Maj:ts bemyndigande, landshövdingen förutvarande statsrådet Bror Carl Hasselrot, dåvarande ledamoten av riksdagens första kammare lantbrukaren Karl Emil Andersson i Eliantorp samt ledamöterna av riksdagens andra kammare, hemmansägaren Carl Johan Johansson i Uppmälby och kontraktsprosten Anders Teodor Adolf Wallerius att såsom sakkunniga inom departementet biträda med utredning i ämnet.

De sakkunniga avgåvo den 31 december 1932 betänkande (statens offentliga utredningar 1932 : 35) med förslag till lag angående tillsättning av prästerliga tjänster m. m.

Över de sakkunnigas betänkande hava samtliga domkapitel, Stockholms stads konsistorium och hovkonsistoriet avgivit infordrade utlåtanden, därvid vissa domkapitel överlämnat yttranden från medlemmar av det underlydande prästerskapet inom vederbörande stift, varjämte domkapitlet i Lund överlämnat yttranden från de privilegierade församlingarna i Lunds stift. Vidare hava kammarkollegiet och statskontoret gemensamt ävensom svenska kyrkans missionsstyrelse fått yttra sig över vissa delar av betänkandet. Slutligen hava yttranden över betänkandet inhämtats av centralstyrelsen för allmänna svenska prästföreningen samt av styrelserna för svenska landskommunernas förbund och svenska stadsförbundet.

Sedan Kungl. Maj:t härefter genom beslut den 22 september 1933 bemyndigat departementschefen att för fortsatt beredning av frågan om ändrade bestämmelser angående tillsättning av prästerliga tjänster kalla ärkebiskopen E. Eidem samt biskoparna O. Bergqvist, E. M. Rodhe och N. S. Stadener till överläggning under viss begränsad tid, har departementschefen

den 16 och den 17 oktober 1933 haft överläggning i ämnet med Eidem, Bergqvist, Rodhe och Stadener.

II. Frågan om fördelningen av bestämmanderätten vid prästtjänsternas tillsättande mellan kyrkostyrelsen och församlingarna.

Såsom i det föregående omnämnts, hava inom kyrkomötet olika förslag framförts i syfte att åstadkomma en reformering av det prästerliga befordringssättet. De sakkunniga hava icke kunnat ansluta sig till något av dessa förslag utan sökt lösa frågan enligt en ny linje.

Enligt *de sakkunnigas förslag* skulle såsom huvudregel gälla att den, som vid val till prästerlig tjänst erhållit de flesta rösterna, av domkapitlet skulle förses med fullmakt å tjänsten. Emellertid skulle domkapitlet såväl beträffande kyrkoherde- som komministerstjänst äga hänskjuta frågan till Konungens avgörande, därest domkapitlet skulle finna antingen att valets utgång så väsentligt avveke från vad de föreslagnas företräde sinsemellan i förtjänst och skicklighet bort föranleda att utgången måste anses innebära en uppenbar orättvisa mot någon av dem samt att tillika denna avvikelse icke kunde anses skäligen betingad av tjänstens särskilda behov eller ock att valet ovidkommande hänsyn uppenbart inverkat på utgången av detsamma; och skulle Konungen därvid äga att till tjänsten utnämna en av de å förslaget uppförda. Med avseende å kyrkoherdetjänst skulle domkapitlet vidare hänskjuta frågan om tjänstens tillsättande till Konungens avgörande, därest domkapitlet skulle finna att valet på grund av ringa deltagande däri eller stor röstsplittring icke kunde anses vara ett samlat uttryck för församlingens vilja. I dylika fall skulle Konungen äga till tjänsten utnämna en av de å förslaget uppförda eller ock, utan hinder av eljest gällande stiftsband, annan till kyrkoherdetjänst behörig präst, vilken såsom sökande anmält sig hos Konungen. Vidare meddelades vissa föreskrifter huru domkapitlet skulle förfara innan frågan om tjänstens tillsättande hänskötes till Konungen.

I de avgivna *yttrandena* hava starka betänkligheter uttalats mot en lösning av prästvalsfrågan i den riktning, de sakkunniga föreslagit. Det har sålunda ansetts mindre lämpligt, att det skulle ankomma på domkapitlet att pröva, huruvida vid valet förekommit omständigheter, som kunde föranleda, att frågan om tjänstens tillsättande hänskötes till Konungens avgörande. Det har framhållits, att en dylik prövningsrätt för domkapitlen komme att bliva av en mycket ömtålig och grannlaga natur och att dess handhavande komme att i olika hänseenden vara förenat med stora vanskligheter. Farhågor hava även uttalats för att en reform i den riktning, de sakkunniga ifrågasatt, komme att medföra en viss osäkerhet för såväl församlingarna som de sökande, vilken osäkerhet kunde komma att leda till irritation på båda

hållen och därjämte äventyra det goda samarbetet mellan församlingarna och domkapitlen. Uttalanden, däri erkännande givits åt själva tankegången i de sakkunnigas förslag, hava visserligen ej saknats, men har man dock i allmänhet hållit före, att från såväl domkapitlens som prästerskapets och församlingarnas sida måste krävas klarare och mera bestämda regler för prästtjänsternas tillsättande än vad de sakkunniga föreslagit. I sådant syfte hava vissa av de hörda myndigheterna förordat en reform enligt Leufvén-Rundgrens linje, medan däremot i andra yttranden gjorts gällande, att en lösning av prästvalsfrågan borde sökas i den riktning, som innefattades i Ekström-Toffts linje. Emellertid hava även nya förslag framförts i syfte att åstadkomma en reformering av det prästerliga befordringssättet. Sålunda har domkapitlet i Linköping hemställt, att som grundval för en reformerad lagstiftning i ämnet måtte läggas en bestämmelse av innebörd, att var tredje gång kyrkoherde skulle tillsättas i ett pastorat, tillsättningen skulle ske på det sätt, att sedan förslag blivit upprättat och val ägt rum, Konungen skulle äga att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock, utan hinder av eljest gällande stiftsband, annan till kyrkoherdetjänst behörig präst, vilken såsom sökande anmält sig hos Konungen. Ett liknande förslag har jämväl framställts av domkapitlet i Lund. Enligt detta förslag borde var tredje eller fjärde gång kyrkoherdetjänst bleve ledig valet icke uteslutande utgöra grunden till utnämningen, utan fullmakt av domkapitlet utfärdas för den, som enligt domkapitlets förmenande vore därtill mest förtjänt, därvid möjlighet även borde lämnas för extra sökande att anmäla sig hos domkapitlet. Över domkapitlets beslut borde besvär kunna anföras hos Kungl. Maj:t och Kungl. Maj:t i sådant fall kunna till tjänsten utnämna en av dem, bland vilka domkapitlet haft att välja.

Departementschefen anför i propositionen bland annat:

»Det lärer icke kunna förnekas, att den i 1910 års prästvalslag stadgade ordningen för prästtjänsternas tillsättande är behäftad med allvarliga brister, som det måste anses angeläget att snarast möjligt avhjälpa. Att de nu gällande bestämmelserna å förevarande område i tillämpningen icke lett till ett för prästerskapet tillfredsställande resultat, har jämväl framgått av vissa av de sakkunniga verkställda statistiska utredningar, vilka oförtydbart giva vid handen, att det nuvarande systemet för tillsättning av prästerliga tjänster icke är ägnat att bereda prästerna någon säkerhet till befordran efter skicklighet och förtjänst. Vad särskilt beträffar befordran till kyrkoherdetjänst, hava de sakkunniga med stöd av berörda statistiska utredningar framhållit, att denna synes försiggå synnerligen ojämnt. Åtskilliga hava erhållit sådan befordran ganska kort tid efter prästvigningen, under det att många fått vänta därpå alltför länge, varjämte ett icke obetydligt antal präster med en tjänstålder av 20 år eller däröver icke vunnit

befordran till kyrkoherdetjänst, oaktat de vid ett eller flera tillfällen varit uppförda i första rummet å förslag till dylik tjänst. Beträffande den närmare anledningen till berörda ojämnhet i befordran till kyrkoherdetjänst hava de sakkunniga framhållit, att denna till väsentlig del måste bero på, att församlingarna vid val av kyrkoherde i betydande utsträckning frångått den ordning, i vilken de sökande varit uppförda å förslaget, samt att församlingarna därvid i talrika fall underlåtit att taga skälig hänsyn till de föreslagnas företräde sinsemellan i förtjänst och skicklighet. De sakkunniga hava i samband härmed ytterligare anmärkt, att den omständigheten, att församlingarna i nämnda utsträckning frångått den av domkapitlet bestämda ordningen mellan de föreslagna, även lärer få anses giva vid handen, att kyrkans intresse av, att vid tillsättande av krävande tjänster de därför lämpligaste krafter må komma i åtanke, i många fall icke blivit vederbörligen tillgodosett. Det låter sig nog ej heller förneka, att de för tillsättningen av andra tjänster grundlagsfästa befordringsgrunderna, förtjänst och skicklighet, i talrika fall icke komma till sin rätt vid prästvalen. I alltför många fall äro helt andra synpunkter, i vissa fall mindre tilltalande sådana, de för valets utgång avgörande. Det torde sålunda dessvärre icke vara någon sällsynt företeelse, att under den mer eller mindre intensiva agitation, som ofta föregår ett prästval, ogrundade rykten om vederbörande prästers förhållanden i ena eller andra hänseendet spridas och vinna tilltro bland församlingens medlemmar. Icke heller torde det saknas exempel på, hurusom under vissa förhållanden även politiska synpunkter kunna inverka på valets utgång. Att ovidkommande synpunkter av olika slag sålunda kunna på ett avgörande sätt spela in vid prästvalen, måste uppenbarligen betecknas som ett allvarligt missförhållande, som icke blott inverkar menligt på prästtjänsternas tillsättande utan även verkar därhän, att prästvalen ej sällan komma att äga rum under mindre värdiga former, än som med hänsyn till dessa valförrättningars innebörd och betydelse måste anses önskvärt. Slutligen synes det icke kunna bortses därifrån, att 1910 års prästvalslag lämnar för liten möjlighet till befordran för vissa kategorier prästmän, såsom pastorer vid de svenska församlingarna i utlandet, sjömanspräster, svenska kyrkans missionärer, predikanter vid vissa anstalter samt docenter vid de teologiska fakulteterna. Dessa innehava övergångsplatser och yttre omständigheter lägga ofta hinder i vägen för dem att med utsikt till framgång konkurrera med andra sökande vid prästval. Med hänsyn till de avsevärda olägenheter, som sålunda i olika hänseenden äro förenade med det nuvarande systemet för tillsättning av prästerliga tjänster, har det synts mig, att frågan om en reformering av det prästerliga befordringssättet icke längre bör undanskjutas, och har jag på grund härav ansett mig böra upptaga frågan till behandling samt framställa förslag i ämnet.»

Departementschefen erinrar härefter därom att de sakkunniga ifrågasatt en reformering av det prästerliga befordringssättet såväl i vad det avser

reglerna för tillsättande av kyrkoherdebefattningar som ock, ehuru i mera begränsad omfattning, i vad det avser bestämmelserna för tillsättning av komministerstjänster. Härvid anför departementschefen att sistnämnda slag av tjänster i viss mån intaga en annan ställning än kyrkoherdetjänsterna, ett förhållande som även funnit uttryck däri, att någon rätt att kalla fjärde provpredikant vid dem ej är medgiven. De sakkunniga hade ock själva med stöd av förut omnämnda statistiska utredningar framhållit, att befordran till komministerstjänst syntes försiggå tämligen jämnt och snabbt samt att behovet av en prästvalsreform icke syntes vara lika framträdande i fråga om komministerstjänsterna som beträffande kyrkoherdebefattningarna. Då en reform i bestämmelserna för tillsättande av komministerstjänster sålunda icke syntes vara påkallad av något mera trängande behov, hade departementschefen ansett, att man åtminstone för närvarande borde inskränka sig till reformering av reglerna för tillsättande av kyrkoherdetjänster.

I fråga om de sakkunnigas förslag till lösning av frågan om fördelningen av bestämmanderätten vid kyrkoherdetjänsternas tillsättande mellan kyrkostyrelsen och församlingarna delade departementschefen de betänkligheter som kommit till uttryck i myndigheternas yttranden.

För egen del har departementschefen föreslagit, att Konungen såsom för närvarande skall tillsätta kyrkoherdetjänst, när vid valet fjärde provpredikant varit under omröstning. Har därvid minst en femtedel av samtliga i den justerade vallängden upptagna röstberättigade deltagit i omröstningen, skall Konungen alltjämt icke äga att till tjänsten utnämna någon som icke är uppförd å förslaget under det att Konungen i annat fall liksom hittills skall äga att utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock någon till tjänsten behörig präst, som anmält sig såsom sökande hos Konungen. Härjämte skall enligt propositionen, oavsett om vid val till kyrkoherdetjänst fjärde provpredikant varit under omröstning eller ej, sådan tjänst *var tredje gång den är ledig* tillsättas av Konungen, vilken därvid äger att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock någon till tjänsten behörig präst, som i föreskriven ordning anmält sig såsom sökande hos Konungen. Vidare skall enligt propositionen domprostbefattning alltid tillsättas av Konungen. Även i sistnämnda fall äger Konungen till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock någon till tjänsten behörig präst, som anmält sig såsom sökande hos Konungen. I övriga fall tillkommer bestämmanderätten församlingen. (Bestämmelserna innefattas i 41 §.)

Beträffande innebörden av den föreslagna reformen framhålles i propositionen i fråga om andra kyrkoherdetjänster än domprostbefattningarna, att församlingens val skall vid två ledigheter av tre hava avgörande betydelse så snart fjärde provpredikant ej kallats. Men även i de fall, då vid var tredje ledighet församlingens val icke skall vara avgörande, skall tjänsten i

vanlig ordning anslås ledig till ansökning. Domkapitlet skall upprätta förslag, församlingen skall, efter det de å förslaget uppförda avlagt predikoprov, tillfrågas, huruvida den vill kalla fjärde provpredikant, varefter, därest sådan i föreskriven ordning kallas, och sedan han av domkapitlet uppförts å förslaget och provpredikat, val skall äga rum. Först därefter skola de nya reglerna gripa in. Departementschefen framhåller i anslutning härtill, att det är alldeles givet att vid utnämningsrättens utövande stort avseende alltid måste fästas vid den anslutning som någon av de å förslaget uppförda kan hava vunnit vid församlingsvalet.

Av de i anledning av propositionen väckta *motionerna* beröra motionerna I: 323, II: 570, II: 578 och II: 588 frågan om fördelningen av bestämmanderätten vid prästtjänsternas tillsättande mellan kyrkostyrelsen och församlingarna. Motionerna I: 323, II: 578 och II: 588 avvisa icke kravet på en reform. I motionen II: 570 hemställes däremot i första hand, att riksdagen icke måtte bifalla Kungl. Maj:ts förslag, i vad det innebär rätt för Konungen att tillsätta kyrkoherde var tredje gång tjänsten är ledig, »utan låta församlingen jämväl för framtiden behållas vid sin gamla rätt att själv utse kyrkoherde.»

I fråga om reformens omfattning och innebörd yrkas i motionen I: 323, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i grunderna för tillsättning av *kyrkoherde- och komministerstjänster*, 1) *att* — för att församlings val av kyrkoherde eller komminister skall vara avgörande — erfordras, att en viss kvotdel, exempelvis minst en tredjedel, av de vid valet röstberättigade däri deltagit och att den valde i förhållande till den i röstetal honom närmaste fått på visst sätt kvalificerad majoritet, ävensom erhållit viss kvotdel av samtliga avgivna röster, 2) *att* i annat fall tillsättningsrätten övergår i fråga om kyrkoherdetjänst till Konungen och ifråga om komministerstjänst till domkapitlet, samt 3) *att*, där Konungen i sådant fall äger att tillsätta kyrkoherdetjänst, Konungen skall äga att utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller annan till tjänsten behörig prästman, som må hava anmält sig såsom sökande hos Konungen.

I motionen II: 578 yrkas, att riksdagen måtte besluta, *att* Konungen vid val till *kyrkoherdetjänst*, där fjärde provpredikant varit under omröstning, skall äga att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock annan till tjänsten behörig präst inom eller utom stiftet, vilken i föreskriven ordning anmält sig såsom sökande hos Konungen, *samt att* i händelse i val till *kyrkoherdetjänst*, där fjärde provpredikant ej varit under omröstning, icke deltagit minst en fjärdedel av samtliga i den justerade vallängden upptagna röstberättigade eller vid sådant val den som fått de flesta rösterna icke uppnått ett röstetal, vilket överstiger såväl summan av de övriga på förslaget uppfördas röstetal som ock röstetalet för den som kommit honom närmast, ökat med en femtedel av detta, Konungen skall äga att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller

annan till tjänsten behörig präst, vilken äger befordringsrätt till tjänsten och anmält sig såsom sökande hos Konungen. I fråga om domprostbefattningarna ansluter sig förevarande motion till departementschefens förslag.

I motionen II: 588 anföres, att lösningen av frågan borde sökas i en sådan ordning att utnämningsrätten skulle efter förord av domkapitlet övergå till Konungen, därest ingen av de på förslaget uppförda prästmännen erhållit minst hälften av de vid valet avgivna rösterna eller därest icke en viss minimikvot av de röstberättigade deltagit i valet. I enlighet härmed yrkas, att riksdagen, med avslag å det i propositionen innefattade förslaget att kyrkoherdetjänst skall var tredje gång den är ledig tillsättas av Konungen, vid sitt ståndpunktstagande till den föreliggande prästvalslagen måtte överväga en skälig förbättring av prästerskapets befordringsmöjligheter efter de i motionen angivna linjerna.

I motionen II: 570, däri såsom förut nämnts i första hand yrkats avslag å propositionen i fråga om förslaget att Konungen skulle äga utse kyrkoherde var tredje gång, hemställes alternativt, att vid sådana tillfällen, då Konungen skulle äga utse kyrkoherde i församling, någon valförrättning i anslutning därtill icke skall anordnas.

I detta sammanhang må nämnas, att departementschefen icke funnit sig böra upptaga ett förslag av kyrkomötet år 1925, enligt vilket i de fall, då Konungen ägde utnämna kyrkoherde, vederbörande kyrkliga myndighet skulle avgiva *officiellt förord* för en av dem som vid utnämningen kunde ifrågakomma. Departementschefen har emellertid föreslagit, att då någon anmäler sig såsom extra sökande hos Konungen yttrande i ärendet skall infordras från domkapitlet (42 § 2 mom.)

Beträffande denna fråga hemställes i motionen I: 323, att, där Konungen enligt i motionen framställt förslag äger att tillsätta kyrkoherdetjänst, vederbörande kyrkliga myndighet skall avgiva förord för någon av dem som vid tillsättningen kunna komma i fråga. I motionen II: 578 yrkas, att, när Konungen äger utnämna präst, skola biskop och domkapitel avgiva officiellt förord för en av dem som vid utnämningen kunna komma i fråga. I motionen II: 588 anföres, att domkapitlet borde avgiva förord i de fall då utnämningsrätten enligt denna motion skulle tillkomma Konungen. Och i motionen II: 579, som icke berör den större frågan om fördelningen av bestämmanderätten mellan kyrkostyrelsen och församlingarna, tillstyrkes att, där Konungen äger utnämna kyrkoherde, vederbörande kyrkliga myndighet skall avgiva officiellt förord för en av dem som vid utnämningen kunna komma i fråga.

o Av den föregående redogörelsen framgår, att frågan om en ändrad fördelning av bestämmanderätten vid prästtjänsternas tillsättande mellan kyrkostyrelsen och församlingarna länge varit aktuell. Enligt utskottets mening ha även så allvarliga brister i avsevärd omfattning framträtt vid prästvalen att rättelse bör ske utan ytterligare uppskov.

Med avseende å reformens omfattning har som ovan nämnts departementschefen för närvarande icke velat sträcka sig längre än till kyrkoherdetjänsterna under det att i motionen I: 323 yrkas ändring jämväl i gällande bestämmelser angående komministerstjänsternas tillsättande. Utskottet vill för sin del ansluta sig till departementschefens ståndpunkt i förevarande hänseende.

Vad härefter angår sättet för genomförandet av en reform beträffande kyrkoherdetjänsterna är det uppenbarligen förenat med stora svårigheter att finna en utväg som tillvaratager församlingarnas intressen och samtidigt tillmötesgår skäliga krav från prästernas sida på rättvis befordran. Av vikt är även, att vid en reform i ämnet eftersträvas att bibehålla den likhet mellan församlingarna inbördes som nu i allmänhet gäller i avseende å bestämmanderätten vid prästernas tillsättande. Utskottet har hyst stor tvekan, huruvida det kunde låta sig göra att i enlighet med departementschefens förslag låta Konungen — bortsett från de fall då fjärde provpredikant varit under omröstning — tillsätta kyrkoherdetjänst var tredje gång utan att därigenom den rätt, som i flertalet församlingar av ålder tillkommit menigheten, trädes för nära. Vid övervägande av frågan har utskottet dock kommit till den uppfattningen, att en lösning, som tillgodoser de av utskottet anförda synpunkterna, synes närmast kunna vinnas i anknytning till den i propositionen föreslagna linjen, under förutsättning att Konungen vid utövandet av den utnämningsrätt, som skulle tillkomma honom, tager vederbörlig hänsyn till församlingarnas vilja. Utskottet förordar fördenskull departementschefens förslag i förevarande avseende, under uttalande av den bestämda förväntan, att i de fall, då utnämningsrätten tillkommer Konungen, församlingens val likväl kommer att tillmätas ett väsentligt inflytande på tjänstens tillsättning, där det visar en under avsevärt deltagande tydligt uttalad mening och valresultatet icke skulle leda till uppenbar orättvisa. För att trygga en sådan tillämpning av lagen har utskottet tillika ansett sig böra förorda, att Konungen, när utnämningsrätten tillkommer honom, alltid skall till ledning vid avgörandet äga tillgång till av *biskop och domkapitel* efter valet avgivna offentliga yttranden angående *samtliga* präster som vid tjänstens tillsättning kunna komma i fråga. Även andra skäl tala för införande av en föreskrift, att dylika yttranden skola avgivas.

Beträffande platsen i lagtexten för en bestämmelse i sistnämnda avseende får utskottet hänvisa till framställningen här nedan (41—43 §§).

III. De särskilda bestämmelserna i den föreslagna lagen.

Utskottet vill i det följande redogöra för de ändringar i förhållande till 1910 års lag, som de särskilda paragraferna i Kungl. Maj:ts förslag innehålla. I samband härmed redovisas motionärernas yrkanden, i den mån de icke upptagits i den föregående framställningen. Under de olika paragraferna vill utskottet slutligen upptaga de erinringar och uttalanden i övrigt, vartill utskottet för egen del finner anledning.

1 §.

Paragrafen innehåller den nyheten i förhållande till 1910 års prästvalslag, att ledighet å prästerlig tjänst alltid skall kungöras genom tillkännagivande i allmänna tidningarna.

2 §.

Paragrafen är oförändrad.

3 §.

Momenten 1—3 äro oförändrade.

Moment 4 saknar direkt motsvarighet i 1910 års lag. Enligt nämnda lag äger präst, utan andra undantag än de som framgå av momenten 1—3 i 3 §, »befordringsrätt» endast inom det stift han tillhör. På grund av 43 § 1 mom. i 1910 års lag föreligger emellertid för prästmän som inneha vissa särskilt uppräknade befattningar, utan inskränkning av det så kallade stiftsbandet, extra ansökningsrätt i de fall, då Konungen enligt denna lag tillsätter kyrkoherdetjänst. Härvid förutsättes dock, att den sökande under minst tio år tjänstgjort i en eller flera av ifrågavarande befattningar.

I propositionen har den grupp av prästmän, som enligt 43 § 1 mom. i 1910 års lag äga extra ansökningsrätt, tillerkänts »befordringsrätt» inom vilket stift som helst. De kunna sålunda även utom det egna stiftet söka såväl kyrkoherde- som komministerstjänst direkt hos vederbörande domkapitel. Samtidigt har gruppen något utvidgats, varjämte för att vederbörande skall komma i åtnjutande av ifrågavarande befordringsrätt icke fordras mer än att han under minst *åtta* år tjänstgjort i en eller flera av ifrågavarande befattningar.

Utskottet. Inom utskottet har väckts förslag om viss ytterligare utvidgning av den grupp av prästmän, som skola äga åtnjuta förmånen av befordringsrätt inom vilket stift som helst, nämligen till prästerliga sekreterare hos svenska kyrkans missionsstyrelse, sjömansvårdsstyrelse eller diakonistyrelse, därest befattningen finnes upptagen i de av Kungl. Maj:t för vederbörande styrelse fastställda stadgar, ävensom till pastorn vid statens uppfostringsanstalt å Bona. Utskottet har funnit goda skäl tala för en sådan utvidgning och föreslår därav föranledd ändring uti fjärde momentet av förevarande paragraf. Även beträffande andra anstalter än uppfostringsanstalten å Bona torde det möjligen kunna ifrågasättas, att präst må kunna komma i åtnjutande av den vidare befordringsrätten, om han är innehavare av heltidsbefattning vid anstalten. Utskottet förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t i sådana fall skall, när skäl därtill äro, på ansökan medge dispens.

Utskottet har i ett annat avseende ansett sig böra vidtaga en mindre redaktionell jämkning beträffande förevarande moment.

4—5 §§.

Paragraferna äro i sak oförändrade.

6 §.

Paragrafen är i sak oförändrad.

I motionen II: 579 yrkas den ändring i paragrafen, att kyrkoherde må på grund av egen ansökan kunna uppföras på förslag till annan prästerlig tjänst redan när han innehaft den kyrkoherdetjänst, vartill han senast blivit befordrad, allenast *tre* år (i stället för fem år).

I likhet med departementschefen finner utskottet det skäligen kunna fordras, att den som blivit innehavare av en kyrkoherdebefattning kvarstannar i nämnda befattning under åtminstone den för närvarande stadgade tiden av fem år från det befattningen tillträddes. *Utskottet.*

7 §.

Paragrafen innehåller i huvudsak den ändringen i förhållande till gällande rätt, att präst ej utan att Konungen giver lov därtill må uppföras på förslag till kyrkoherdetjänst med mindre han — förutom att han fyllt trettio år — innehar en prästerlig tjänsteålder av minst tre år.

Det har bragts till utskottets kännedom, att beträffande Visby stift upprätthållande av kravet på tre prästerliga tjänstår skulle på grund av vissa extraordinära förhållanden därstädes vålla svårigheter. Fördenskull har föreslagits ett tillägg till paragrafen, enligt vilket, i den händelse att inom det stift, varest kyrkoherdetjänst är ledigförklarad, icke tillsammans finnas minst tre komministrar och obefordrade prästmän som fyllt trettio år och hava tre prästerliga tjänstår, sökande, som har kortare tjänstetid än den nyssnämnda, skulle kunna uppföras å förslag till tjänsten. Utskottet, som anser det i propositionen uppställda kravet på viss tjänsteålder berättigat, har icke funnit tillräckliga skäl föreligga att med anledning av de svårigheter, som någon gång kunna tänkas följa därav, föreslå något tillägg till paragrafen. Utskottet anser emellertid, att den Konungen enligt paragrafen tillkommande rätten att medge dispens bör komma till användning i sådana fall, som avses med ändringsförslaget, utan att en tjänst, till vilken eljest ej tre behöriga sökande finnas, behöver kungöras ledig för hela rikets prästerskap jämlikt 13 §. *Utskottet.*

8—12 §§.

Av förevarande paragrafer innehåller 10 § den ändringen i förhållande till 1910 års lag, att vid tjänstårsberäkning icke får avdragas tid, varunder ledighet åtnjutits för hälsans vårdande eller för enskilda angelägenheter, i den mån sådan ledighet icke under samma kalenderår överstigit sex veckor. Övriga paragrafer äro oförändrade.

13 §.

Paragrafen innehåller den nyheten i förhållande till gällande rätt att, därest endast en sökande är uppförd å förslag till kyrkoherdetjänst och för-

samlingen icke heller kallar någon provpredikant utom den föreslagne eller fråga därom förfaller, skall den omständigheten att kallande av provpredikant sålunda icke kommer till stånd anses lika med val av den å förslaget uppförde.

14—16 §§.

Paragraferna äro i sak oförändrade.

17—21 §§.

17 § har underkastats viss jämkning med avseende å den eller de kyrkor, där prov skola avläggas.

I 18 § har införts ett nytt moment, enligt vilket domkapitlet, när särskilda skäl därtill föranleda, äger medgiva präst, som icke är i fält eller på ämbetets vägnar eller i offentligt uppdrag utrikes stadd och på sådan grund befriad från skyldighet att avlägga prov, att han må utan avläggande av prov komma under omröstning.

19—21 §§ äro i sak oförändrade.

22 §.

I denna paragraf ha införts nya bestämmelser om suppleant för valförrättare, om biträdande valförrättare jämte suppleant för denne samt om biträdande valnotarier. Tillika föreslås, att den, som förordnats till valförrättare eller biträdande valförrättare och icke är bosatt inom den församling, där uppdraget skall fullgöras, skall äga att för uppdraget åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt allmänna resereglementet. Samma rätt skall tillkomma suppleant som tjänstgjort i valförrättarens eller biträdande valförrättares ställe eller ock vid valförrättning eljest varit tillstädes på anmodan av valförrättaren eller vederbörande biträdande valförrättare. Ersättning, varom sålunda stadgats, skall gäldas av den eller de församlingar, den lediga tjänsten omfattar. Konungen äger bestämma rese- och traktamentsklass m. m.

23 §.

Momenten 1 och 2 äro oförändrade.

Under momenten 3—5 ha införts vissa nya bestämmelser om den eller de lokaler, där frågodagsförrättning skall äga rum.

24 §.

Paragrafen har undergått jämkning på grund av bestämmelserna om biträdande valförrättare.

25 §.

Paragrafen är i sak oförändrad.

26 §.

Momenten 1 och 2 äro oförändrade.

I tredje momentet ha införts nya bestämmelser om fullmaktsröstning.

1910 års lag skiljer mellan stadsförsamlingar å ena samt landsförsamlingar å andra sidan. I stadsförsamling må rösträtt ej utövas av annan än den som personligen infinner sig vid valtillfället. I landsförsamling äger röstberättigad däremot utöva sin rösträtt genom annan röstberättigad och gäller därvid om rösträttens överlåtande vad för kyrkostämma är stadgat. Lagen om församlingsstyrelse åter hänvisar i sådant avseende till reglerna för kommunalstämma och allmän rådstuga. Beträffande dessa är föreskrivet, att röstberättigad må genom fullmakt överlåta sin talan och rösträtt till annan röstberättigad, dock må ingen på grund av fullmakt föra talan eller utöva rösträtt för mer än en röstberättigad. Därjämte meddelas vissa bestämmelser angående fullmaktens form.

I propositionen jämställas stads- och landsförsamlingar. Som regel skall därvid gälla, att rösträtt ej må utövas av annan än den som personligen infinner sig vid valtillfället. Äro äkta makar båda röstberättigade äger dock den ena av dem genom fullmakt överlåta sin rösträtt till andra maken. Fullmakt skall vara ställd till andra maken samt av utställaren underskriven med angivande av den dag underskrivandet skett. Å fullmakten skall tillika vara av två vittnen tecknat bevis, att den egenhändigt underskrivits av utställaren å den dag, fullmakten utvisar. Är fullmakt ej så underskriven och bevittnad, som nu är sagt, är den ogill. Fullmakt skall icke äga giltighet under längre tid än trettio dagar efter dagen för utfärdandet.

Utskottet finner det önskvärt att bestämmelserna angående fullmaktens form förenklas. I sådant hänseende synes vara tillräckligt, att fullmakten är ställd till andra maken, av utställaren underskriven med angivande av den dag underskrivandet skett samt bevittnad av två personer. Därjämte föreslår utskottet, att bestämmelsen om begränsning av fullmaktens giltighetstid till 30 dagar uteslutes. *Utskottet.*

Moment 4 är oförändrat.

27 §.

Under moment 2 har införts bestämmelse om beslutanderätt i vissa frågor för biträdande valförrättare. I övrigt innebär paragrafen icke någon ändring i förhållande till gällande rätt.

28 §.

Enligt 28 § i 1910 års lag erfordras för kallande av fjärde provpredikant, att de röstande, som motsatt sig sådan kallelse, ej uppgå till mer än hälften av samtliga röstande samt att röstsiffran för den präst, som erhållit högsta röstetalet, ej understiger tjugu och antingen uppgår till minst en femtedel av samtliga i den justerade vallängden upptagna röstberättigade eller utgör minst trehundra.

I propositionen har icke vidtagits annan ändring härutinnan än att densamma icke upptager kravet, att röstsiffran för den präst, som erhållit högsta röstetalet, ej understiger tjugu. Paragrafen har därjämte undergått vissa

jämkningar till följd av förut omförmälda ändringar i 13 och 23 §§, varjämte domkapitlet ålagts att underrätta vederbörande församlingar när fråga om fjärde provpredikant förfallit.

I motionen I: 323 hemställes om sådan ändring beträffande förutsättningarna för kallande av fjärde provpredikant, att härför skall fordras att en viss kvotdel, exempelvis minst en tredjedel, av de röstberättigade deltagit i röstningen samt att den prästman, som erhållit de flesta rösterna, i förhållande till den i röstetal honom närmaste fått på visst sätt kvalificerad majoritet ävensom erhållit viss kvotdel av samtliga avgivna röster.

Utskottet. Nu berörda yrkande sammanhänger med den ordning, motionärerna förordat beträffande fördelningen av bestämmanderätten mellan kyrkostyrelsen och församlingarna i allmänhet. Utskottet, som förut avvisat motionärernas förslag i denna del, har icke funnit sig böra föreslå strängare förutsättningar för kallande av fjärde provpredikant än propositionen upptager.

29 §.

Paragrafen är i sak oförändrad.

30 §.

I paragrafen har vidtagits vissa ändringar, som föranletts av förut omförmälda ändringar i 13 och 22 §§.

31 §.

Paragrafen är oförändrad.

32 §.

Moment 1 är oförändrat.

I 32 § 2 mom. i 1910 års lag stadgas bland annat, att valet skall förrättas i den kyrka, där prov blivit avlagt, eller, om prov avlagts i två kyrkor, i den kyrka, domkapitlet bestämmer.

Uti propositionen föreslås den ändring i moment 2, att valet skall förrättas i församlingens kyrka eller, om inom församlingen finnas flera kyrkor eller tjänsten omfattar flera församlingar, i den kyrka, domkapitlet bestämmer.

Moment 3 är oförändrat.

Moment 4 äger viss motsvarighet i 33 § 2 mom. i 1910 års lag, enligt vilket Konungen, där med hänsyn till församlingens folkrikhet eller av annan orsak prövas nödigt att val eller frågodagsförrättning skall äga rum i två eller flera lokaler, äger förordna därom ävensom meddela vissa i anledning därav erforderliga bestämmelser.

Enligt propositionen skall, där med hänsyn till församlings folkrikhet eller av annan orsak prövas nödigt att valet skall äga rum i två eller flera lokaler, *domkapitlet* äga förordna därom.

33 §.

Paragrafen är likalydande med moment 1 i 33 § av 1910 års lag.

34 §.

Paragrafen har undergått omarbetning till följd av förut omförmäld ändring i 13 §.

35 §.

Paragrafen är oförändrad.

36 §.

Paragrafen har undergått viss jämkning med anledning av förut omförmäld ändring i 22 §.

37 §.

Paragrafen är oförändrad.

38—39 §§.

I vardera paragrafen har införts ett nytt moment, som föranletts av förut omförmäld ändring i 13 §.

40 §.

I 40 § av 1910 års lag stadgas att, där den som vid prästval icke erhållit de flesta rösterna vill från förslaget avgå, äger han göra ansökning därom hos Konungen.

I propositionen föreslås, att, därest efter hållet val till kyrkoherdetjänst Konungen skall tillsätta tjänsten och någon, som vid valet icke erhållit de flesta rösterna, vill, sedan valhandlingarna blivit till Konungen insända, avsäga sig förslaget, ansökning därom skall göras hos Konungen. Vill någon, som vid prästval icke erhållit de flesta rösterna, eljest från förslaget avgå, äger däremot enligt propositionen domkapitlet efter ansökning meddela beslut därom.

41—43 §§.

Uti 41 § innehållas de viktiga bestämmelserna angående fördelningen av bestämmanderätten vid prästtjänsternas tillsättande mellan kyrkostyrelsen och församlingarna. Innebörden av propositionen i denna del framgår av utskottets framställning under II här ovan (sid. 8—9).

Utskottet har i nämnda framställning jämväl redogjort för motionärernas yrkanden i vad de röra 41 § (sid. 9—10). Dessa yrkanden hava i allmänhet icke formulerats i lagtext. Så har emellertid skett i motionen II: 578, däri föreslagits, att 41 § i lagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

1. Den, som vid val till prästerlig tjänst erhållit de flesta rösterna, skall, där ej annat följer av vad i 2—4 mom. sägs, av — — — — — (lika med Kungl. Maj:ts förslag) — — — nyss är nämnt.

2. Vid val till kyrkoherdetjänst, där fjärde provpredikant varit under omröstning, äge Konungen att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock annan till tjänsten behörig präst inom eller utom stiftet, vilken jämlikt 43 § såsom sökande anmält sig hos Konungen.

3. Har i val till kyrkoherdetjänst, där fjärde provpredikant ej varit under omröstning, icke deltagit minst en fjärdedel av samtliga i den justerade vallängden upptagna röstberättigade, eller har vid sådant val den som fått de flesta rösterna icke uppnått ett röstetal, vilket överstiger såväl summan av de övriga på förslaget uppfördas röstetal som ock röstetalet för den som kommit honom närmast, ökat med en femtedel av detta, äge Konungen att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller annan till tjänsten behörig präst, vilken enligt 3 § äger befordringsrätt till tjänsten och jämlikt 43 § såsom sökande anmäler sig hos Konungen.

4. Domprostbefattning tillsättes — — — — — (lika med moment 5 i Kungl. Maj:ts förslag) — — — — — — hos Konungen.

5. Där Konungen äger utnämna präst, skola biskop och domkapitel avgiva officiellt förord för en av dem, som vid utnämningen kunna ifrågakomma.

6. Har vid — — — — — — (lika med Kungl. Maj:ts förslag) — — — — — å tjänsten.

I 42 § 1 mom. i Kungl. Maj:ts förslag stadgas i huvudsaklig anslutning till 42 § i 1910 års lag, att, när Konungen skall utnämna till prästerlig tjänst, domkapitel skall, sedan valet eller, där på grund av frågodagsförrättningens utgång särskild valförrättning jämlikt stadgandet i 13 § 2 mom. icke skall äga rum, frågodagsförrättningen vunnit laga kraft, ofördröjligen till Konungen insända samtliga ansöknings- och valhandlingar samt förslagsprotokoll.

Under moment 2 i samma paragraf i Kungl. Maj:ts förslag föreslås, såsom utskottet förut framhållit, en ny bestämmelse, enligt vilken, när någon jämlikt 43 § anmäler sig såsom sökande hos Konungen, Konungen infordrar yttrande av domkapitlet.

Utskottet vill påpeka, att uti den i motionen II: 578 föreslagna, här förut återgivna ändrade lydelsen av 41 § under moment 5 ingår en bestämmelse om officiellt förord. Beträffande i motionerna I: 323, II: 579 och II: 588 framställda förslag härom får utskottet hänvisa till framställningen under II här ovan (sid. 10).

Uti 43 § 1 mom. i 1910 års lag givas, på sätt utskottet omnämnt vid behandlingen av 3 § 4 mom. i Kungl. Maj:ts förslag, bestämmelser om extra ansökningsrätt för vissa prästmän. Därjämte stadgas i 43 § 3 mom. viss mera begränsad extra ansökningsrätt för präster i finsktalande församlingar inom Luleå stift.

Nu nämnda bestämmelser i 1910 års lag ersättas av ett stadgande i 43 § 1 mom. uti förslaget att, där jämlikt 41 § 3—5 mom. kyrkoherdetjänst skall tillsättas av Konungen, tjänsten må utom förslag sökas av präst, som enligt 3 § äger befordringsrätt till tjänsten.

Moment 2 i 43 § av förslaget innebär icke någon saklig ändring i förhållande till gällande rätt.

Moment 3 i samma paragraf motsvarar moment 4 i 43 § uti 1910 års lag.

Utskottet har förut tagit ställning till frågan om fördelningen av bestämmanderätten vid prästtjänsternas tillsättande mellan kyrkostyrelsen och församlingarna, därvid utskottet under framhållande av vissa synpunkter angående församlingarnas rätt anslutit sig till Kungl. Maj:ts förslag. I samband därmed förordade utskottet även att, när Konungen äger tillsätta kyrkoherdetjänst, Konungen alltid skall äga tillgång till av biskop och domkapitel avgivna yttranden över samtliga präster som kunna komma i fråga till tjänsten. Utskottets förslag härom lärer beträffande Stockholm utan särskilt stadgande innebära att yttrandena skola avgivas av ärkebiskopen och konsistoriet. *Utskottet.*

Föreskrift om dylika yttranden synes böra införas i lagen efter bestämmelserna om extra ansökningsrätt, därvid uppenbarligen bestämmelsen i 42 § 2 mom. i Kungl. Maj:ts förslag bör utgå. Därjämte torde emellertid med utskottets förslag 42 § 1 mom., som handlar om insändande av ansökningshandlingar m. m. till Konungen, bliva praktiskt mindre lämplig. Utskottet föreslår, att föreskrifter därom må kunna meddelas i administrativ ordning.

Utskottets nu ifrågavarande förslag torde böra föranleda viss omkastning i paragrafordningen varav jämväl följer att hänvisningarna i 41 § 3—5 mom. till 43 § böra ändras.

44—45 §§.

Paragraferna äro i sak oförändrade.

46 §.

Paragrafen, som innehåller en hänvisning till de särskilda bestämmelser som gälla för de s. k. priviligierade församlingarna, är oförändrad. Bestämmelser med avseende å dessa församlingar ha meddelats i en kungl. kungörelse den 10 december 1920 angående särskild ordning vid tillsättning av vissa prästerliga tjänster.

Departementschefen anför i propositionen med anledning av vissa önskemål om en reformering av bestämmelserna i nämnda kungörelse, att han delar den uppfattningen att de äro i behov av ändring i vissa hänseenden. Då berörda bestämmelser emellertid vore av administrativ natur, syntes frågan därom icke böra i förevarande sammanhang upptagas till närmare behandling.

I motionen II: 580 hemställes, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla, att vid utfärdande av ny kungörelse angående särskild ordning vid tillsättning av vissa prästerliga tjänster följande synpunkter måtte vinna beaktande:

1) rätt till ansökan må stå öppen för hela rikets prästerskap;

2) förslag upprättas i vanlig ordning av domkapitlet enligt gällande grunder, varvid särskild hänsyn tages till tjänstens speciella behov av väl kvalificerade krafter;

3) församling äge att vid frågodagsförrättning till prov kalla en eller flera extra provpredikanter, som fylla lagstadgade betingelser för kallelse till fjärde provpredikant och som vid kallelsen erhållit minst 100 röster;

4) uppnår någon av de tre på förslaget uppförda, där icke kallelse av provpredikant skett, vid valet absolut majoritet, utfärdas av domkapitlet fullmakt för denne. I annat fall utnämner Konungen inom förslaget den för ämbetet lämpligaste;

5) har en eller flera provpredikanter kallats utnämner Konungen en av de tre, som vid valet erhållit de flesta rösterna;

6) där Konungen utnämner, må biskop i domkapitel avgiva officiellt förord.

Utskottet. Enligt vad motionären framhållit hava de i motionen åberopade synpunkterna framförts till Kungl. Maj:t i skrivelse från domkapitlet i Göteborgs stift den 30 november 1932 och, såsom utskottet påpekat, har departementschefen förklarat, att han delade den uppfattningen att bestämmelserna i 1920 års kungörelse vore i behov av ändring i vissa hänseenden. Utskottet anser vid angivna förhållanden icke behövligt, att riksdagen hos Kungl. Maj:t påkallar någon åtgärd i förevarande ämne.

47 §.

Den föreslagna 47 § motsvarar 48 § i 1910 års lag.

(47 § i 1910 års lag handlar om tillsättning av präst i de patronella pastorat som funnos vid tiden för lagens tillkomst.)

Övergångsbestämmelserna.

Genom övergångsbestämmelserna upphäves bland annat den särskilda ordning, som enligt lag den 3 juni 1921 gällt i förutvarande patronella pastorat.

Beträffande övergångsbestämmelserna i övrigt vill utskottet allenast påpeka, att för bestämmandet av den ordning, i vilken stadgandet om rätt för Konungen att tillsätta kyrkoherdetjänst var tredje gång skall vinna tillämpning, domkapitlen skola vart inom sitt stift medelst lottning fördela kyrkoherdetjänsterna inom stiftet i tre så långt möjligt jämnstora, med nr 1, 2 och 3 betecknade grupper. Berörda stadgande skall därefter tillämpas beträffande kyrkoherdetjänst, som hänförts till gruppen nr 1, första gången tjänsten efter lagens ikraftträdande varder ledig, beträffande kyrkoherdetjänst, som hänförts till gruppen nr 2, andra gången tjänsten efter lagens ikraftträdande varder ledig, samt beträffande kyrkoherdetjänst, som hänförts till gruppen nr 3, tredje gången tjänsten efter lagens ikraftträdande varder ledig. Därjämte meddelas viss bestämmelse för den händelse pastorat nybildas.

Det torde vara avsett att beträffande Stockholms stad gruppindelning skall verkställas av konsistoriet utan samband med gruppindelningen i ärkestiftet. För sådant ändamål synes dock viss mindre jämkning av ordalagen vara erforderlig. *Utskottet.*

På grund av vad utskottet här ovan under II och III anfört får utskottet hemställa,

A) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

Lag

om tillsättning av prästerliga tjänster.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

1. Har ordinarie prästerlig tjänst blivit ledig, skall, där ej annorlunda är stadgat, det domkapitel, under vilket tjänsten lyder, ofördröjligen genom offentligt anslag och tillkännagivande i allmänna tidningarna kungöra tjänsten till ansökning ledig, med utsättande av den tid, inom vilken ansökningarna skola vara ingivna.

2. Vad i avseende på ansökningstid samt ansökningshandlingar och deras inlämnande bör iakttagas, därom förordnar Konungen.

2 §.

Sedan ansökningstid gått till ända, skall domkapitlet så snart ske kan och senast inom trettio dagar företaga de ingivna ansökningarna till granskning, pröva de sökandes behörighet och uppgöra förslag till tjänstens besättande.

3 §.

1. Till prästerlig tjänst njute präst befordringsrätt endast inom det stift, han tillhör, där han icke, efter ty i 28 § sägs, varder av församling i annat stift kallad till fjärde provpredikant eller eljest enligt denna lag äger vidsträcktare rätt eller ock sådan rätt är honom särskilt av Konungen meddelad.

2. Befordringsrätt till domprostbefattning samt till prästerlig tjänst i Stockholm skall stå öppen för hela rikets prästerskap.

3. Präst, som tillhör Härnösands eller Luleå stift, skall äga befordringsrätt inom båda dessa stift.

4. Befordringsrätt till ordinarie prästerlig tjänst inom vilket stift som

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
helst tillkommer präst, som ej vunnit befordran till kyrkoherdetjänst, därest han är eller varit anställd:	
i svenska kyrkans missionsstyrelses tjänst såsom missionär bland icke kristna folk,	
i svenska kyrkans missionsstyrelses eller sjömansvårdsstyrelses tjänst såsom sjömanspräst eller eljest för verksamhet bland svenskar i utlandet,	*i sådan sekreterarebefattning hos svenska kyrkans missionsstyrelse, sjömansvårdsstyrelse eller diakonistyrelse, som finnes upptagen i de för styrelsen fastställda stadgar;*
såsom pastor vid svensk församling i utlandet, för vilken kyrkoordning blivit av Konungen fastställd, samt	
vid central straff- och arbetsanstalt i sådan predikantbefattning, med vilken ej får förenas annan syssla än predikantstjänst vid läns- och kronohäkte;	*vid central straff- eller arbetsanstalt i sådan predikantbefattning, med vilken ej får förenas annan syssla än predikantstjänst vid läns- och kronohäkte, eller såsom pastor vid statens uppfostringsanstalt å Bona;*
allt dock under villkor att han under minst åtta år tjänstgjort i en eller flera av nu nämnda befattningar.	

4 §.

Är präst till ämbetsutövning obehörig, må han ej uppföras på förslag eller eljest komma i fråga till prästerlig befordran.

5 §.

På förslag till prästerlig tjänst må ej uppföras präst, som innehar eller vid ansökningstidens utgång eller vid kallelse till fjärde provpredikant innehade förslag till annan prästerlig tjänst, eller som över sådant förslag anfört besvär, vilka äro eller vid tid, som nyss är sagd, voro oavgjorda.

6 §.

1. Sökande till komministerstjänst må ej uppföras på förslag till tjänsten, därest han förut blivit utnämnd till annan sådan tjänst men icke tillträtt denna, innan ansökningstiden till den nya tjänsten utgår.

2. Kyrkoherde må ej på grund av egen ansökan uppföras på förslag till prästerlig tjänst, därest han icke vid ansökningstidens slut under minst fem år, räknat från tillträdet, innehaft den kyrkoherdetjänst, vartill han senast blev befordrad.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

7 §.

1. Präst må ej, utan att Konungen giver lov därtill, uppföras på förslag till kyrkoherdetjänst, med mindre han vid ansökningstidens utgång eller vid kallelse till fjärde provpredikant fyllt trettio år samt tillika hans prästerliga tjänstålder, utan inberäknande av tjänstår enligt 10 § 3 mom., vid tid, som nyss är sagd, utgjorde minst tre år.

2. Präst, som av församling kallats till fjärde provpredikant, må ej uppföras på förslag till tjänsten, därest han ej innehar minst samma prästerliga tjänstålder som den med lägsta antalet tjänstår å förslaget uppförde eller ock hans prästerliga tjänstålder, utan inberäknande av tjänstår enligt 10 § 3 mom., vid kallelsen utgjorde minst tio år.

8 §.

Ej må domkapitlet till prästerlig tjänst utnämna eller på förslag därtill uppföra annan än den, som prövas äga den förmåga och de egenskaper, vilka för tjänstens nöjaktiga bestridande erfordras.

9 §.

Sedan de sökandes behörighet till den lediga tjänsten blivit prövad, uppföre domkapitlet bland dem, som förklarats behöriga, på förslaget tre, efter som de, med hänsyn jämväl till tjänstens särskilda behov, finnas framför andra och sinsemellan äga företräde i förtjänst och skicklighet; och böra därvid tagas i betraktande såväl det nit, det allvar och den skicklighet, varmed sökande skött det kall, honom i kyrkans eller läroverkens tjänst dittills varit anförtrott, jämte hans tjänstålder, som ock hans genom examina, utgivna skrifter eller annorledes offentligen ådagalagda lärdom i teologiska ämnen. Äro sökande jämngoda i teologiska insikter, må avseende fästas jämväl på lärdom i andra kunskapsämnen, ådagalagd på sätt nu är sagt.

10 §.

1. Tjänstålder skall, lika för ordinarie och extra ordinarie befattning, räknas efter tjänstgöringstid; dock att vid tjänstårsberäkningen ej må avdragas tid, varunder någon för sjukdom eller för teologiska studiers idkande eller provs avläggande eller för fullgörande av offentligt uppdrag eller av annan därmed jämförlig anledning fått åtnjuta tjänstledighet, samt ej heller tid, varunder ledighet åtnjutits för hälsans vårdande eller för enskilda angelägenheter, i den mån sådan ledighet icke under samma kalenderår överstigit sex veckor. Tjänstår må icke beräknas för mer än en tjänstebefattning, där någon flera sådana samtidigt bestritt. Konungen äge i särskilda fall medgiva, att prästerlig verksamhet, som ej utövats inom svenska kyrkan men är med tjänstgöring i samma kyrka jämförlig, må i fråga om tjänstårsberäkning helt eller delvis tillgodoräknas.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

2. Vid bestämmandet av tjänstålder gälle årsberäkning såsom för prästerlig tjänst även för lärarbefattning, med vilken sådan förmån är eller varder av Konungen förenad. Ej må dock någon på grund härav såsom tjänstår räkna sig till godo tid, som förflutit, innan han avlagt teologisk examen vid något av rikets universitet eller eljest förvärvat med sådan examen förbunden behörighet, ej heller annan tid än den, under vilken han varit medlem av svenska kyrkan.

3. Filosofie doktorsgrad eller behörighet därtill, genom avlagda prov förvärvad vid universitet eller högskola inom riket, räknas lika med tre prästerliga tjänstår.

11 §.

Vid omröstning till förslag skall röstas om vart förslagsrum särskilt från det första och vidare nedåt, och varde på vart rum uppförd den, som därtill erhållit mer än hälften av de avgivna rösterna. Har vid sådan omröstning icke någon erhållit mer än hälften av de avgivna rösterna, skall ny omröstning anställas mellan de två, vilka högsta röstetalen tillfallit. Hava flera än två erhållit sådant röstetal, att företrädet dem emellan är oavgjort, då skall först mellan dem skiljas genom särskild omröstning. Falla vid sådan ny eller särskild omröstning rösterna lika, give ordförandens röst utslaget.

12 §.

1. I förslagsprotokollet skall för varje sökande upptagas ett kort sammandrag av hans tjänsteförteckning och jämväl utföras den tjänstålder, som han enligt domkapitlets prövning ägt vid ansökningstidens utgång räkna sig till godo.

2. Uppföres präst på förslag såsom fjärde provpredikant, skall i förslagsprotokollet antecknas den tjänstålder, han, utan inberäknande av tjänstår enligt 10 § 3 mom., ägde vid tiden för församlingens kallelse, samt angivas, huru domkapitlet finner honom enligt de i 9 § stadgade grunder förhålla sig till övriga å förslaget uppförda präster.

13 §.

1. Hava ej tre behöriga sökande anmält sig, utsätte domkapitlet ny ansökningstid, och skall för sådant fall ansökningsrätt stå öppen för hela rikets prästerskap. Den eller de, som under första ansökningstiden anmält sig och finnas behöriga, have företräde till förslaget.

2. Finnas ej heller efter andra ansökningstidens utgång tre behöriga sökande, skall domkapitlet på förslag uppföra den eller de sökande, som anmält sig och prövas behöriga. Vid ledighet i kyrkoherdetjänst skall därefter förfaras såsom eljest i denna lag är föreskrivet, dock att vad i 7 §

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

2 mom. är stadgat ej skall äga tillämpning i fråga om provpredikant, som församling i sådant fall kallar utom den eller de å förslaget uppförda, samt att, därest endast en sökande är uppförd å förslaget och församlingen icke kallar någon provpredikant utom den föreslagne eller fråga därom jämlikt 28 § 3 eller 4 mom. förfaller, den omständigheten, att kallande av provpredikant sålunda icke kommer till stånd, skall anses lika med val av den å förslaget uppförde. Är fråga om komministerstjänst, låte domkapitlet inför kyrkostämmans ordförande höra församlingen, huruvida den åtnöjes med det ofullständiga förslaget. Begäres i sådan fråga omröstning, skall den verkställas enligt röstlängd, som för ändamålet upprättas och inför kyrkostämmans ordförande justeras; och skola därvid stadgandena i 26 och 27 §§ i tillämpliga delar lända till efterrättelse. Förklarar församlingen sig nöjd med förslaget, och är endast en sökande därå uppförd, varde det förklarande lika med val ansett; äro två sökande å förslaget uppförda, och förklarar församlingen sig nöjd, vidtage domkapitlet i vanlig ordning de åtgärder, som för tjänstens besättande ytterligare erfordras.

3. Nöjes vid ledighet i komministerstjänst församlingen icke åt ofullständigt förslag, eller har vid ledighet i prästerlig tjänst varken vid första eller vid andra ansökningstidens utgång behörig sökande anmält sig, inberätte domkapitlet förhållandet hos Konungen och avbide hans beslut.

14 §.

Präst må ej, innan val ägt rum, avsäga sig förslag, varå han blivit uppförd, utan så är, att han vunnit annan befordran, efter det han tjänsten sökte eller antog kallelse till fjärde provpredikant.

15 §.

Har, innan val ägt rum, någon av de föreslagna blivit obehörig att på förslag uppföras, varde han av domkapitlet från förslaget skild.

16 §.

Har, innan val ägt rum, någon av de föreslagna avlidit eller fått avsäga sig förslaget eller blivit från förslaget skild, anslås ett rum på förslaget till ansökning ledigt; skolande, där någon förut förslaget sökt men ej blivit därå uppförd, hans då ingivna ansökning icke, utan att den uttryckligen förnyats, komma under prövning, ej heller den omständigheten, att han förut sökt, berättiga honom till företräde framför senare sökande. Anmäler sig ej behörig sökande, äge 13 § motsvarande tillämpning.

17 §.

1. Sedan förslag vunnit laga kraft, eller däröver anförda besvär blivit slutligen avgjorda, skola de föreslagna, var på sin dag, i ordning efter

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

deras rum på förslaget, vid högmässogudstjänst avlägga prov med predikande och altartjänst i församlingens kyrka eller, om inom församlingen finnas flera kyrkor eller tjänsten omfattar flera församlingar, i den kyrka, domkapitlet bestämmer. Där domkapitlet så finner nödigt, äge domkapitlet bestämma, att prov skola avläggas i två kyrkor.

2. Ej må provpredikant, om annan präst är att tillgå, i församling, där han avlägger prov, utföra annan prästerlig förrättning än här är sagt.

18 §.

1. Är präst, som blivit uppförd på förslag, i fält eller på ämbetets vägnar eller i offentligt uppdrag utrikes stadd, och kan han förty icke inställa sig för avläggande av prov, vare dock behörig att vid valet komma under omröstning.

2. Har präst, som blivit uppförd på förslag, i annat fall än i 1 mom. sägs hos domkapitlet anhållit om befrielse från fullgörande av prov, äge domkapitlet, när särskilda skäl därtill föranleda, medgiva, att han må utan avläggande av prov komma under omröstning.

19 §.

Varder någon av de på förslaget uppförda av sjukdom eller annat laga förfall hindrad att å utsatt dag avlägga prov, göre därom ofördröjligen anmälan hos domkapitlet. Är han fortfarande av laga förfall hindrad att anmäla sig till prov inom fyrtiofem dagar från den förelagda provdagen, må han utan avläggande av prov komma under omröstning. Har den uteblivne ej anmält förfall, som av domkapitlet godkännes, må han kunna av domkapitlet från förslaget skiljas.

20 §.

Har, efter det provdagar varit för de föreslagna utsatta, sökande blivit i den ordning, som i 16 § sägs, på förslaget uppförd, förelägge domkapitlet honom särskild provdag. Lag samma vare, om den, som av laga förfall varit hindrad att på förelagd dag avlägga prov, anmält sig därtill inom tid, som i 19 § sägs.

21 §.

Ej må tjänstgöring anvisas präst i pastorat, där han söker prästerlig tjänst. Är han förut där anställd, må han kunna med tjänstgöringen fortfara.

22 §.

1. Valförrättare jämte suppleant för denne förordnas av domkapitlet. Ej må den vara valförrättare eller suppleant för denne, som är med någon av de på förslaget uppförda i den skyldskap eller det svågerlag, som

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

enligt allmän lag utgör jäv mot domare, ej heller röstägande, såvida han ej sin röst nedlägger.

2. Skall, efter vad i 23 § 4 mom. eller 32 § 3 mom. sägs, frågodagsförrättning eller val inom samma lokal ske på avdelningar, tillkommer det domkapitlet att på framställning av valförrättaren förordna en eller flera lämpliga personer att därvid tjänstgöra såsom biträdande valförrättare. Till suppleant för sålunda utsedd biträdande valförrättare förordne domkapitlet tillika därtill lämplig person.

3. Där enligt bestämmelserna i 23 § 5 mom. eller 32 § 4 mom. frågodagsförrättning eller val skall äga rum i två eller flera lokaler, förordne domkapitlet en eller flera lämpliga personer att såsom biträdande valförättare leda frågodags- eller valförhandlingarna i den eller de lokaler, varest icke nämnda förhandlingar skola ledas av valförrättaren. Till suppleant för sålunda utsedd biträdande valförrättare förordne domkapitlet tillika därtill lämplig person. I fråga om jäv mot biträdande valförrättare, som här avses, eller mot suppleant för sådan biträdande valförrättare gälle vad i 1 mom. är stadgat beträffande jäv mot valförrättaren och dennes suppleant.

4. Är den, som förordnats till valförrättare eller biträdande valförrättare, icke bosatt inom den församling, där uppdraget skall fullgöras, äge han för uppdraget åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt allmänna resereglementet. Är den, som förordnats till suppleant för valförrättare eller biträdande valförrättare, icke bosatt inom den församling, som med uppdraget avses, äge han rätt till ersättning, som nu är sagd, där han å frågo- eller valdag tjänstgjort i valförrättarens eller biträdande valförrättarens ställe eller ock vid valförrättning eljest varit tillstädes på anmodan av valförrättaren eller vederbörande biträdande valförrättare. Ersättning, varom nu stadgats, skall gäldas av den eller de församlingar, den lediga tjänsten omfattar. Konungen äge bestämma, efter vilken rese- och traktamentsklass i resereglementet ersättningen skall beräknas, ävensom meddela närmare föreskrifter rörande ordningen för dess utbetalande.

5. Till valnotarie, som å frågo- och valdag för protokoll, utser valförrättaren lämplig person. Skall frågodagsförrättning eller val äga rum i två eller flera lokaler, anlite valförrättaren därjämte en eller flera lämpliga personer att såsom biträdande valnotarier föra nämnda protokoll i den eller de lokaler, varest icke protokollet skall föras av valnotarien.

23 §.

1. Söndagen efter sista provdagen vare frågodag. Har provdag infallit efter frågodag, vare dock ny frågodag ej erforderlig, där ej jämlikt stadgandena i 29 § frågan om kallande av fjärde provpredikant skall ånyo upptagas.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

2. Å frågodag skall valförrättaren vid sammanträde med församlingens röstägande ledamöter det förestående valet bereda på sätt nedan i denna lag sägs.

3. Frågodagsförrättning skall hållas i församlingens kyrka eller, om inom församlingen finnas flera kyrkor eller tjänsten omfattar flera församlingar, i den kyrka, domkapitlet bestämmer.

4. I större församling må, där valförrättaren efter kyrkorådets hörande finner lämpligt, frågodagsförrättningen under hans inseende och inom samma lokal äga rum på två eller flera efter församlingens lokala indelning bestämda avdelningar.

5. Där med hänsyn till församlings folkrikhet eller av annan orsak prövas nödigt, att frågodagsförrättning skall äga rum i två eller flera lokaler, äge domkapitlet därom förordna.

24 §.

Yppas på frågodag mot valförrättaren eller mot sådan biträdande valförrättare, som avses i 22 § 3 mom., jäv, som valförrättaren eller biträdande valförrättaren finner lagligt, uppskjutes förrättningen till dess domkapitlet om ny frågodag och annan valförrättare eller biträdande valförrättare förordnat.

25 §.

1. Befinnes på frågodag, att provdagarna ej blivit behörigen kungjorda, eller att förelagt prov icke fullgjorts, eller att föreslagen präst avlidit eller blivit till förslaget obehörig, uppskjutes frågodagsförrättningen, och ankomme det på domkapitlet att vidtaga den åtgärd, som med denna lag överensstämmer.

2. Har frågodagssammanträdet icke blivit vederbörligen kungjort, utsätte valförrättaren ny frågodag till annan söndag.

26 §.

1. Rösträtt vid prästval tillkomme en var, som inom församlingen äger att deltaga i kyrkostämmans överläggningar och beslut.

2. Medlem av icke territoriell församling äge ej rösträtt vid prästval inom territoriell församling.

3. Rösträtt må ej utövas av annan än den, som personligen infinner sig vid valtillfället. Äro äkta makar båda röstberättigade, äge dock den ena av dem genom fullmakt överlåta sin rösträtt till andra maken. *Fullmakt skall vara ställd till andra maken samt av utställaren under-*

(Utskottets förslag.)

3. Rösträtt må ej utövas av annan än den, som personligen infinner sig vid valtillfället. Äro äkta makar båda röstberättigade, äge dock den ena av dem genom fullmakt överlåta sin rösträtt till andra maken. *Fullmakt skall vara ställd till andra maken samt av utställaren under-*

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
skriven med angivande av den dag underskrivandet skett. Å fullmakten skall tillika vara av två vittnen tecknat bevis, att den egenhändigt underskrivits av utställaren å den dag, fullmakten utvisar. Är fullmakt ej så underskriven och bevittnad, som nu är sagt, är den ogill. *Fullmakt äger icke giltighet under längre tid än trettio dagar efter dagen för utfärdandet.*	*skriven med angivande av den dag, underskrivandet skett, ävensom bevittnad av två personer.* Är fullmakt ej så underskriven och bevittnad, som nu är sagt, är den ogill.

4. Varje röstande äge en röst.

27 §.

1. För prästval skall särskild vallängd upprättas och på frågodagen justeras. Anmärkning mot vallängden skall, för att kunna komma under prövning, av röstägande eller dess ombud antingen före frågodagen skriftligen avfattad ingivas till den, som kyrkoherdeämbetet i församlingen förvaltar, eller ock vid justeringen på frågodagen framställas. Över gjord anmärkning beslute valförrättaren. Gillar han den, varde vallängden därefter rättad. Förekomma anmärkningar mot vallängden i så stort antal, att valförrättaren finner uppskov med justeringen oundgängligen nödigt, må justeringens avslutande kunna anstå till fortsatt frågodagsförrättning å annan dag. Avser valet komministerstjänst, må justeringens avslutande ock kunna uppskjutas till valdagen.

2. Vad i 1 mom. stadgats rörande befogenhet för valförrättaren att besluta över anmärkning mot vallängden samt att meddela uppskov med justeringen skall äga tillämpning jämväl beträffande sådan biträdande valförrättare, som avses i 22 § 3 mom.

3. Har ett år förflutit från justeringens avslutande, vare vallängden förfallen och skall ny längd för valet upprättas samt å frågodag justeras.

28 §.

1. På frågodag för beredande av val till kyrkoherdetjänst må församling, som det önskar, kalla fjärde provpredikant. Har röstägande väckt förslag härom, skall enligt de i 26 § stadgade grunder omröstning företagas sålunda, att den, som ej vill att fjärde provpredikant skall kallas, röstar nej, och den, som önskar fjärde provpredikants kallande, på sin röstsedel uppför namnet på den präst, han anser böra kallas. Därest vid sådan omröstning nejrösterna ej uppgå till hälften av de avgivna rösterna, samt röstsiffran för den präst, som erhållit högsta röstetalet, antingen

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

uppgår till minst en femtedel av samtliga i den justerade vallängden upptagna röstberättigade eller utgör minst trehundra, vare denne kallad till fjärde provpredikant. Hava flera präster var för sig erhållit högsta röstetalet och sådan röstsiffra, som nu är sagd, skilje lotten mellan dem. Uppgå nejrösterna till hälften av de avgivna rösterna eller har ej tillräckligt röstetal tillfallit någon av de präster, som varit under omröstning, vare frågan om kallande av fjärde predikant förfallen. Hålles frågodagsförrättningen i två eller flera lokaler, må omröstningen kunna uppskjutas till annan söndag, som av valförrättaren bestämmes.

2. Har fjärde provpredikant blivit kallad, åligge valförrättaren att om församlingens begäran skyndsamt göra anmälan hos domkapitlet och samtidigt, medelst översändande av utdrag av frågodagsprotokollet, underrätta den kallade, vilken ofördröjligen skall hos domkapitlet skriftligen tillkännagiva, huruvida han är villig mottaga kallelsen, och för sådant fall bifoga de för ansökning till prästerlig tjänst föreskrivna handlingar.

3. Vägrar den, som blivit kallad till fjärde provpredikant, att efterkomma kallelsen, vare frågan om fjärde provpredikant förfallen, och bestämme domkapitlet ofördröjligen dag för valet, där ej på grund av stadgandet i 13 § 2 mom. särskild valförrättning ej tarvas; åliggande det domkapitlet att därom underrätta församlingen.

4. Har församling till fjärde provpredikant begärt präst, som är obehörig att uppföras på förslaget, skall domkapitlet avslå församlingens begäran. Har beslutet därom vunnit laga kraft, vare frågan om fjärde provpredikant förfallen, varom domkapitlet har att underrätta församlingen.

5. Har den, som blivit kallad till fjärde provpredikant, förklarat sig villig att efterkomma kallelsen, och förekommer ej skäl, som i 4 mom. avses, till avslag på församlingens begäran, uppföre domkapitlet den kallade såsom fjärde provpredikant på förslaget och utfärde ofördröjligen till honom kallelse att på förelagd dag avlägga prov som i 20 § sägs.

6. Anföras besvär över domkapitlets beslut, varigenom präst blivit såsom fjärde provpredikant uppförd å förslaget, inställe domkapitlet valförrättningen i avbidan på besvärens avgörande.

29 §.

1. Har efter frågodag, där fjärde provpredikant ej kallats, någon av de föreslagna avlidit eller fått avsäga sig förslaget eller blivit från förslaget skild, vare församlingen berättigad att å ny frågodag kalla fjärde provpredikant.

2. Dör fjärde provpredikant, innan val är hållet, eller förlorar han innan den tid behörighet, som han å frågodagen hade, stånde församlingen öppet att å ny frågodag kalla annan fjärde provpredikant.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

30 §.

1. Över valförrättarens eller i 22 § 3 mom. avsedd biträdande valförrättares åtgärd till valets beredning må besvär ej anföras utan i sammanhang med besvär över valförrättningen.

2. Är fråga om tillsättande av kyrkoherdetjänst och skall på grund av frågodagsförrättningens utgång särskild valförrättning jämlikt stadgandet i 13 § 2 mom. icke äga rum, må dock särskilda besvär anföras över frågodagsförrättningen och, i samband därmed, över annan i 1 mom. avsedd åtgärd.

31 §.

1. Prästval skall efter pålysning hållas å fjortonde dagen efter frågodag eller, där frågodagsförrättning icke ägt rum efter sista provdagen, å fjortonde dagen efter sistnämnda dag. Kan valet ej förrättas å sålunda bestämd dag, utsätte domkapitlet annan dag.

2. Befinnes på valdagen, att valet ej blivit behörigen utlyst, utsätte valförrättaren ny valdag till annan söndag.

3. Har frågodagsförrättning ej hållits efter sista provdagen och befinnes å valdagen, att provdag, som infallit efter frågodagen, ej blivit behörigen kungjord eller att provet icke fullgjorts, uppskjutes valförrättningen, och ankomme på domkapitlet att vidtaga den åtgärd, som med denna lag överensstämmer.

4. Göres av församling ansökning, att prästval i församlingen må hållas å söckendag, äge Konungen sådant medgiva och meddela de föreskrifter, som i anledning därav erfordras.

32 §.

1. Valet skall ske med slutna sedlar, och böra de röstande i den ordning, i vilken de framträda, var för sig avlämna sina valsedlar.

2. Valet skall förrättas i församlingens kyrka eller, om inom församlingen finnas flera kyrkor eller tjänsten omfattar flera församlingar, i den kyrka, domkapitlet bestämmer, samt försiggå under de timmar, som av valförrättaren efter kyrkorådets hörande blivit bestämda och i kungörelsen om valet angivits. När den utsatta tiden är till ända och någon ej längre är tillstädes för avgivande av röst, skall omröstningen förklaras avslutad.

3. I större församling må, där valförrättaren efter kyrkorådets hörande finner lämpligt, valet under hans inseende och inom samma lokal förrättas på två eller flera efter församlingens lokala indelning bestämda avdelningar.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

4. Där med hänsyn till församlings folkrikhet eller av annan orsak prövas nödigt, att valet skall äga rum i två eller flera lokaler, äge domkapitlet därom förordna.

33 §.

Vad utöver föreskrifterna i 17—32 §§ i avseende å provpredikanters missiverande, frågodagsförrättning och val bör iakttagas, därom förordnar Konungen.

34 §.

1. Besvär över frågodagsförrättning, då fråga är om tillsättande av kyrkoherdetjänst och särskild valförrättning jämlikt stadgandet i 13 § 2 mom. ej tarvas, må anföras allenast av röstägande och skola vid talans förlust till domkapitlet ingivas sist före klockan tolv å tjugonde dagen efter frågodagen eller, i de särskilda fall då fråga om kallande av provpredikant jämlikt 28 § 3 eller 4 mom. förfallit, inom samma tid efter erhållen underrättelse, varom där stadgas.

2. Besvär över frågodagsförrättning i andra fall, än i 1 mom. sägs, ävensom över prästval må anföras endast av röstägande eller av präst, som vid valet varit ställd under omröstning, och skola vid talans förlust till domkapitlet ingivas sist före klockan tolv å tjugonde dagen efter det valförrättningen avslutats.

35 §.

Prövar domkapitlet i anledning av anförda besvär nödigt, att vittnen höras må, skall därvid förfaras på sätt i allmänhet angående vittnesförhör i de vid domkapitlet anhängiggjorda mål är stadgat.

36 §.

Innefatta besvär anmärkning mot behörigen justerad vallängd, må de i denna del icke upptagas till prövning, därest ej mot det beslut av valförrättaren eller vederbörande biträdande valförrättare, varöver klagan föres, missnöje blivit anmält till det protokoll, som innehåller beslutet.

37 §.

Varder röst avgiven, som genom köp, hot, tubbande eller annat olaga medel vunnen är eller tillhör någon, den där i valet obehörigen verkat, den röst vare ogill. Ej må dock sådan fråga väckas annorledes än genom besvär; och bör, därest avseende skall å besvären fästas, hos domkapitlet styrkas, att åtal för brottet blivit väckt vid allmän domstol. Prövar domkapitlet valet vara av åtalets utgång beroende, uppskjutes besvärens prövning, intill dess slutlig dom i brottmålet fallit. Eljest varde de genast avslagna.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

38 §.

1. Skall, sedan val till prästerlig tjänst hållits, domkapitlet utfärda fullmakt å tjänsten, och har, innan detta skett, den, som undfått de flesta rösterna, blivit till förslag obehörig eller avlidit eller hos domkapitlet anmält, att han på grund av erhållen annan befordran ej vill till tjänsten ifrågakomma, varde tjänsten kungjord till ny ansökan ledig. Är han satt under åtal, på vars utgång beror, om han må vara till förslag obehörig, skall med fullmaktens utfärdande anstå, till dess över åtalet blivit slutligen dömt.

2. Vad i 1 mom. är stadgat skall äga motsvarande tillämpning då hinder, som där är sagt, uppkommit beträffande någon, som jämlikt 13 § 2 mom. skall anses vald till prästerlig tjänst, å vilken domkapitlet enligt 41 § 6 mom. har att utfärda fullmakt.

39 §.

1. Skall efter hållet val till kyrkoherdetjänst Konungen tillsätta tjänsten, och inträffar, att den, som vid sådant val kommit under omröstning, blivit, innan valhandlingarna äro till Konungen insända, till förslag obehörig, varde han av domkapitlet från förslaget skild; skolande i sådant fall, ävensom om någon av de föreslagna blivit ställd under åtal, som i 38 § sägs, eller efter valet avlidit eller fått avsäga sig förslaget, domkapitlet utan förslagets fyllande vid handlingarnas insändande till Konungen härom göra anmälan.

2. Skall, då enligt 13 § 2 mom. särskild valförrättning ej tarvas, tjänsten jämlikt 41 § 4 eller 5 mom. tillsättas av Konungen, och har, innan handlingarna blivit till Konungen insända, den, som enligt 13 § 2 mom. skall anses vald till tjänsten, blivit till förslag obehörig eller avlidit eller hos domkapitlet anmält, att han på grund av erhållen annan befordran ej vill till tjänsten ifrågakomma, varde tjänsten kungjord till ny ansökan ledig. Är han satt under åtal, som i 38 § sägs, skall med handlingarnas insändande anstå, till dess över åtalet blivit slutligen dömt.

40 §.

Skall efter hållet val till kyrkoherdetjänst Konungen tillsätta tjänsten, och vill någon, som vid valet icke erhållit de flesta rösterna, sedan valhandlingarna blivit till Konungen insända, avsäga sig förslaget, göre därom ansökning hos Konungen. Vill någon, som vid prästval icke erhållit de flesta rösterna, eljest från förslaget avgå, äge domkapitlet, efter ansökning, därom meddela beslut.

41 §.

1. Den, som vid val till prästerlig tjänst erhållit de flesta rösterna, skall, där ej annat följer av vad i 2—5 mom. sägs, av domkapitlet förses

(Kungl. Maj:ts förslag.)

med fullmakt å tjänsten. Finnes högsta röstetal hava tillfallit flera, som voro under omröstning, nämne domkapitlet till tjänsten den bland dessa, som prövas därtill mest lämplig. Har vid valet icke någon röstberättigad avgivit röst, välje domkapitlet bland de föreslagna, som nyss är nämnt.

2. Har vid val till kyrkoherdetjänst, där fjärde provpredikant varit under omröstning, någon av de å förslaget uppförda erhållit mer än hälften av de avgivna rösterna, och har minst en femtedel av samtliga i den justerade vallängden upptagna röstberättigade deltagit i omröstningen, äge Konungen att till tjänsten utnämna en av de å förslaget uppförda.

3. Har vid val till kyrkoherdetjänst, varom i 2 mom. förmäles, ej någon erhållit sådan röstövervikt, som där sägs, eller har ej av samtliga i den justerade vallängden upptagna röstberättigade det i 2 mom. angivna antal deltagit i omröstningen, äge Konungen att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock någon till tjänsten behörig präst, som *jämlikt 43 §* såsom sökande anmält sig hos Konungen.

4. Oavsett om vid val till kyrkoherdetjänst fjärde provpredikant varit under omröstning eller ej, skall sådan tjänst var tredje gång den är ledig tillsättas av Konungen, vilken därvid äger att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock någon till tjänsten behörig präst, som *jämlikt 43 §* såsom sökande anmält sig hos Konungen.

5. Domprostbefattning tillsättes av Konungen, vilken därvid äger att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock någon till tjänsten behörig präst, som *jämlikt 43 §* såsom sökande anmält sig hos Konungen.

(Utskottets förslag.)

3. Har vid val till kyrkoherdetjänst, varom i 2 mom. förmäles, ej någon erhållit sådan röstövervikt, som där sägs, eller har ej av samtliga i den justerade vallängden upptagna röstberättigade det i 2 mom. angivna antal deltagit i omröstningen, äge Konungen att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock någon till tjänsten behörig präst, som *jämlikt 42 §* såsom sökande anmält sig hos Konungen.

4. Oavsett om vid val till kyrkoherdetjänst fjärde provpredikant varit under omröstning eller ej, skall sådan tjänst var tredje gång den är ledig tillsättas av Konungen, vilken därvid äger att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock någon till tjänsten behörig präst, som *jämlikt 42 §* såsom sökande anmält sig hos Konungen.

5. Domprostbefattning tillsättes av Konungen, vilken därvid äger att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock någon till tjänsten behörig präst, som *jämlikt 42 §* såsom sökande anmält sig hos Konungen.

6. Har vid ledighet i prästerlig tjänst endast en sökande blivit uppförd å förslaget och skall jämlikt bestämmelserna i 13 § 2 mom. den å förslaget

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

uppförde anses vald, skall, där ej annat föranledes av vad ovan i 4 och 5 mom. är stadgat, denne av domkapitlet förses med fullmakt å tjänsten.

42 §.

1. Skall Konungen utnämna till prästerlig tjänst, insände domkapitlet, sedan valet eller, där på grund av frågodagsförrättningens utgång särskild valförrättning jämlikt stadgandet i 13 § 2 mom. icke skall äga rum, frågodagsförrättningen vunnit laga kraft, ofördröjligen till Konungen samtliga ansöknings- och valhandlingar samt förslagsprotokoll.

2. Anmäler sig någon jämlikt 43 § såsom sökande hos Konungen, infordrar Konungen yttrande av domkapitlet.

43 §. *42 §.*

1. Skall jämlikt 41 § 3—5 mom. kyrkoherdetjänst tillsättas av Konungen, må tjänsten kunna utom förslag hos Konungen sökas av präst, som enligt 3 § äger befordringsrätt till tjänsten.

2. Konungen må i särskilt fall åt präst av framstående förtjänst meddela rätt att utom förslag hos Konungen söka kyrkoherdetjänst inom vilket stift som helst.

3. Var och när sökande, som här sägs, må sig anmäla, därom förordnar Konungen.

43 §.

1. Skall Konungen utnämna till kyrkoherdetjänst, infordrar Konungen yttranden av biskopen och domkapitlet angående dem som kunna komma i fråga till tjänsten.

2. Om insändande av ansökningshandlingar, som ingivits till domkapitlet, samt valhandlingar och förslagsprotokoll förordnar Konungen.

44 §.

Besvär, vilka hos Konungen anföras över domkapitlets beslut i fråga om tillsättning av prästerlig tjänst, skola vid talans förlust ingivas till dom-

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

kapitlet sist före klockan tolv å tjugonde dagen från den dag, då beslutet blivit genom anslag kungjort. Domkapitlet åligge i ty fall att med föreläggande av viss tid och äventyr, om den tid försittes, att sådant icke föranleder uppehåll med målets avgörande, över besvären infordra vederbörandes underdåniga förklaring. Om klaganden eller annan tillhandahåller erforderligt antal bestyrkta avskrifter av besvärsskriften, skall dylik förklaring infordras genom tillställande av avskrift av besvärsskriften. Sedan förklaring inkommit eller den därför förelagda tid tilländalupit utan att förklaring blivit avgiven, insände domkapitlet ofördröjligen besvärshandlingarna till ecklesiastikdepartementet och foge därvid eget underdånigt utlåtande.

45 §.

Kyrkoherdetjänst i pastorat, som är anslaget till prebende, tillsättes i och genom tillsättning av den tjänst, vilken pastoratet såsom prebende åtföljer.

46 §.

Är någon särskild rätt eller förmån i fråga om tillsättning av prästerlig tjänst församling försäkrad, eller äro i avseende på domkapitlets förfarande vid tillsättning av viss kyrkoherde- eller komministerstjänst särskilda bestämmelser av Konungen meddelade, gälle vad därom är eller bliver av Konungen stadgat; dock att vid omröstning för tillsättning av sådan tjänst stadgandena i 26 § skola äga tillämpning.

47 §.

1. Om tillsättning av prästerlig tjänst vid krigsmakten, utländsk beskickning, fängelse eller hospital lände till efterrättelse vad Konungen förordnar.

2. Med tillsättning av prästerlig tjänst, som vid sjukhus eller ock vid bruk, fabrik eller annat verk eller vid arbetsföretag av större omfattning må vara inrättad eller med Konungens tillstånd inrättas, så ock med tillsättning av extra ordinarie prästerlig tjänst, som i församling med Konungens tillstånd inrättas, gånge efter vad för var särskild sådan tjänst vederbörligen stadgas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1935.

Genom denna lag upphävas lagen den 9 december 1910 (nr 141 s. 1) angående tillsättning av prästerliga tjänster ävensom stadgandena i 2 § första och andra styckena i lagen den 3 juni 1921 (nr 282) om upphävande av patronatsrätt.

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
Med tillsättande av prästerlig tjänst, som är kungjord till ansökning ledig, då denna lag träder i kraft, skall förfaras efter hittills gällande lag. En var, som, då denna lag träder i kraft, på grund av slutbestämmelserna till ovannämnda lag den 9 december 1910 är, utöver vad i nya lagen stadgas, berättigad att för befordran till prästerlig tjänst räkna tjänstår eller att utom förslag hos Konungen söka kyrkoherdetjänst, skall för sin person vid den rätt bibehållas.	
För bestämmandet av den ordning, i vilken stadgandet i 41 § 4 mom. denna lag skall vinna tillämpning, skola domkapitlen, vart inom sitt *stift,* medelst lottning fördela kyrkoherdetjänsterna inom *stiftet* i tre så långt möjligt jämnstora, med nr 1, 2 och 3 betecknade grupper; och skall berörda stadgande första gången tillämpas beträffande kyrkoherdetjänst, som hänförts till gruppen nr 1, första gången tjänsten efter denna lags ikraftträdande varder ledig, beträffande kyrkoherdetjänst, som hänförts till gruppen nr 2, andra gången tjänsten efter denna lags ikraftträdande varder ledig, samt beträffande kyrkoherdetjänst, som hänförts till gruppen nr 3, tredje gågen tjänsten efter denna lags ikraftträdande varder ledig. Varder pastorat nybildat, bestämmer Konungen, i vilken ordning stadgandet i 41 § 4 mom. skall vinna tillämpning å kyrkoherdetjänsten i det nybildade pastoratet.	För bestämmandet av den ordning, i vilken stadgandet i 41 § 4 mom. denna lag skall vinna tillämpning, skola domkapitlen, vart inom sitt *område,* medelst lottning fördela kyrkoherdetjänsterna inom *området* i tre så långt möjligt jämnstora, med nr 1, 2 och 3 betecknade grupper; och skall berörda stadgande första gången tillämpas beträffande kyrkoherdetjänst, som hänförts till gruppen nr 1, första gången tjänsten efter denna lags ikraftträdande varder ledig, beträffande kyrkoherdetjänst, som hänförts till gruppen nr 2, andra gången tjänsten efter denna lags ikraftträdande varder ledig, samt beträffande kyrkoherdetjänst, som hänförts till gruppen nr 3, tredje gågen tjänsten efter denna lags ikraftträdande varder ledig. Varder pastorat nybildat, bestämmer Konungen, i vilken ordning stadgandet i 41 § 4 mom. skall vinna tillämpning å kyrkoherdetjänsten i det nybildade pastoratet.

B) att de i ämnet väckta motionerna, i den mån de icke kunna anses besvarade genom utskottets hemställan under A), icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 maj 1934.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerman, Anderson* i Hägelåkra, *Bissmark, Norling**), *Svenson* i Eskhult, *Öhman, Karlsson* i Gillberga och *Heüman;*

från andra kammaren: herrar *Linnér, Lindqvist, Hedlund* i Östersund, *Olsson* i Rimforsa, *Olsson* i Mellerud, *Johanson* i Huskvarna, *Johnsson* i Kalmar och *Gardell* i Stenstu.

---

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Stockholm 1934, Ivar Hæggströms Boktryckeri A. B.
341442